

Wat men bij ons vergeet,

DOOR

W. J. ARRIËNS,

Kapitein b/h 8ste Regiment Infanterie.

In den tegenwoordigen materialistischen tijd, waarin men over niets anders spreekt dan hoogere of lagere prijzen en loonen, komt het meer ideëele wel eens hevig in 't gedrang, ja, men vergeet wel eens, dat de maatschappij niet uitsluitend is gebaseerd op prijzen en techniek en dat, al neemt ten slotte alles, wat tot instandhouding van het dierbaar lichaam noodig is, een zeer voorname plaats in, ook het geestelijke niet mag worden veronachtzaamd, wil de maatschappij niet ineensstorten wanneer eens heftig aan de stoffelijke steunpilaren wordt geschud. Door alle tijden heen heeft het niet stoffelijke toch altijd den te volgen weg gewezen; door te luisteren naar de stemmen van binnen heeft ons volk zich getoond waardig te zijn een plaats in te nemen tusschen de eersten van Europa, en, door het geestelijk leven niet achter te stellen bij hetgeen op stoffelijk gebied noodig was, zijn we in staat geweest ons te handhaven op ons hoog standpunt; dat van groot te zijn in alles waarin een klein volk groot kan zijn.

Ook in het leger is steeds, hoewel niet altijd in dezelfde mate, rekening gehouden met het groote gewicht, dat moet worden gehecht aan de moreele opvoeding van den soldaat.

Ofschoon in onze militaire litteratuur niet zoo in het oog springend als de vele werken op tactisch, krijgsgeschiedkundig en organisatorisch gebied, zijn er toch vele goede gegevens te vinden omtrent de zedelijke opvoeding van den soldaat. De ouderen in het officierskorps kennen toch nog allen de „Hollowaypillen” van Kempees, dat in den tegenwoordigen tijd met oordeel gelezen, nog altijd een schat van lessen bevat; talrijke tijdschriftartikelen en brochures in de Nederlandsche, nog veel talrijker werken in de buitenlandsche vakpers verschenen, vormen goede gidsen voor hem, die ook op dit gebied zijn ondergeschikten wil voorlichten; in 't bijzonder in Duitschland werd veel werk gemaakt van de opleiding tot lid der militaire maatschappij, misschien zelfs te veel, waardoor het thans zooveel gesmade militarisme in dat land de macht heeft kunnen krijgen, die volgens velen een aanleiding was tot den wereldoorlog.

Onze reglementen en voorschriften hebben zich steeds vrijwel onthouden van het geven van wenken op dit gebied; zij zijn, in tegenstelling met die in Frankrijk en Duitschland verschenen, droog, dor en zakelijk. Een enkele maal, b. v. in de gevechtshandleiding en in het bekende punt 3 V.V. (ein Fehlgreifen in die Wahl der Mittel!) werd hierop een uitzondering gemaakt; toch werd bij de theorieën en het overig onderricht, vooral door oudere officieren en kader gegeven, het aankweken van goede, militaire eigenschappen

niet verwaarloosd. Dat er meer had kunnen geschieden, ook aan de opleidingsinrichtingen tot officier, is echter onaanvechtbaar. Een voordeel was het dat de traditie, door de talrijk aanwezige ouderen op de jongeren voortgeplant, hierin te hulp kwam, en toen in 1914 bij vele korpsen het honderdjarig bestaan werd gevierd werd ook op onze roemrijke militaire geschiedenis nog eens de aandacht gevestigd. Dat was een gelegenheid waarbij ook de jongeren eens voelden, dat zij een deel waren van een uit ouden stam gesproten, nog krachtig geheel.

Toen kwam de wereldoorlog, die alles op zijn grondvesten deed schudden en niet het minst de traditioneele beginselen van krijgskunst en militaire opvoeding. Aanvankelijk stonden de twee militaire naties bij uitnemendheid, Frankrijk met zijn eeuwenoude traditie, zijn élan, zijn aangewakkerd revanche idee, Duitschland met zijn zelfbewustzijn, schitterende techniek en strenge militaire opvattingen, tegenover elkaar, en scheen het of de alom als juist erkende beginselen zonder veel moeite den palm der overwinning zouden wegdragen. Doch de kans keerde, de oorlog duurde steeds langer, nieuwe hulpmiddelen, nieuwe ideeën werden toegepast, met het paradeuiterlijk verdween veel, dat tot nu toe ook innerlijk onontbeerlijk had geschienen; het Engelsche, daarna het Amerikaansche leger, het laatste geheel zonder traditie, werden als uit den grond gestampt en ten slotte moest Duitschland het hoofd buigen. En als in den fabel van den stervenden leeuw de ezel den gevallen koning durft trappen, zoo verhief zich thans een koor van stemmen waarbij aan technische volmaking, sportieve ontwikkeling, vrijwillige medewerking en ongeschoolde leiding de voorkeur werd gegeven boven alles, wat nu als militarisme, kastegeest en verouderde denkbeelden werd uitgekreten. Men kan geen beter vergelijking vinden voor voorheen en thans, ook op geestelijk militair gebied, dan door te zien naar de uniformering van heden en haar te vergelijken met de minutieuse gelijkheid van vroeger.

Het spreekt vanzelf, dat al deze dingen aan ons leger niet zonder meer voorbijgingen, en de noodzakelijke doorstroming, de uitbreiding van het kader en zooveel andere zaken werkten het veldwinnen der nieuwere denkbeelden in de hand. Ten slotte deed de zuinigheid de deur toe, en de zesmaandsche oefentijd, de vooropleiding en het wonen der dienstplichtigen buiten de kazerne zijn maar al te zeer oorzaak, dat aan de moreele opleiding van den soldaat minder dan ooit wordt gedaan of kan worden gedaan. Waarbij nog komt, dat 't tegenwoordig al bijster moeielijk is om met een opgewekt gemoed de eervolle, doch moeielijke roeping van den soldaat voor zijn ondergeschikten af te schilderen waar s c h i j n b a a r het eervolle het volkomen heeft afgelegd tegen het moeielijke.

In een artikel in een der vorige jaargangen over vaderlandsliefde eindigde de majoor de Gelder eens met den zin: Het is moeie-

lijk hem, die liever trappenschuren dan muziek hoort, warm te maken voor gevoelens als hierboven geschetst! (vaderlandsliefde).

En waar het tegenwoordig den schijn heeft, dat het meerendeel der Nederlanders liever hoort trappenschuren, is dat thans al zeer moeielijk, terwijl zeer dikwijls de twijfel aan de waarheid van hetgeen moet worden onderwezen zich meester maakt van den onderwijzer, die niet blind is voor alle evolutie, en noodige evolutie! in den tegenwoordigen tijd.

Waar de noodzakelijkheid des oorlogs zooveel gedegen leerstellingen heeft omvergegooid, waar zooveel inbreuk is gemaakt, noodgedwongen op hetgeen voorheen als onomstootelijke eisch voor een goede krijgsmacht was vastgesteld, is het niet te verwonderen dat velen, in de oude school opgevoed, dikwijls nog versterkt door 'tgeen hun door oudere geslachten is geleerd, thans opnieuw tastend hun weg trachten te vinden en moeten pogen weer voor zich zelf uit te maken, of nu werkelijk zooveel is veranderd, vooral bij de geestelijke vorming voor den krijg, als velen het willen doen voorkomen.

Gelukkig dat er stemmen zijn van mannen met oorlogservaring, die ook hier den weg wijzen.

Een dier mannen is „dr. Léon Wauthy” die in zijn boek „Psychologie du Soldat en campagne” zeer lezenwaardige opmerkingen maakt, opmerkingen, die zich volkomen dekken met hetgeen b. v. Ludendorff in zijn „Erinnerungen” vermeldt en met de beginselen opgenomen in het „Règlement provisoire de manoeuvre d'Infanterie du 1er février 1920, deuxième partie.” Men zal den Franschen noch den Belgen (Wauthy is een Belg) kunnen verwijten propaganda te maken voor de oude Duitsche school, en de officieele gegevens in het op oorlogservaring gegronde Fransche reglement, evenals het medegedeelde door den Belgischen arts, — die „geduldig zijn gegevens verzamelde gedurende het samenzijn „met den soldaat, die met hem al de wisselvalligheden van het militaire leven deelde, terwijl hij hem zorgvuldig waarnam, ook bij zijn „spontane handelingen, en zodoende als het ware eene curve maakte, „dag voor dag en alle omstandigheden in aanmerking nemende, van „diens moreelen toestand” — zijn waarborgen, dat de ideeën van de samenstellers der genoemde werken aan de oorlogspractijk zijn ontleend.

Wil men nog meer waarborgen voor het „moderne” in Wauthy's beschouwingen, dan moge worden medegedeeld, dat de Belgische minister van oorlog in 1917 weigerde, op het desbetreffend verzoek, zijn goedkeuring te hechten aan de uitgave van het boek, dat de Schrijver bijzonderlijk voor de officieren had bestemd. Die weigering geschiedde, hoewel de Schrijver verklaart: „geen militaire anarchie te hebben willen propageeren door oude instellingen aan te vallen, doch, als goed patriot, het zijne te willen hebben bijdragen aan het gemeenschappelijk werk der bevrijding!”

En wat leert men nu, èn in 't Fransche reglement, èn in 't boek van Wauthy voor nieuws? 't Is merkwaardig, maar ik geloof te mogen antwoorden „geen”. De bevestiging van bij ons gekende principes en toegepaste denkbeelden, de erkenning dat op die beginselen het stempel „oorlogsbruikbaar” kan worden gedrukt, de overtuiging dat de geest onder het meerendeel onzer officieren is meegegaan met den geest des tijds.

Waarom dan hier de aandacht nog eens op die boeken wordt gevestigd?

Omdat tijd noodig is om de daarin verkondigde denkbeelden, voor zoover nog noodig, in 't leger ingang te doen vinden; omdat eruit blijkt, dat men wel degelijk de moreele en de fysieke opleiding van den soldaat hand in hand moet laten gaan en dat het aankweken der moreele eigenschappen minstens evenveel tijd vordert als dat der technische vaardigheid; om te doen inzien dat men niet zonder meer vroeger als goed erkende principes over boord moet werpen, omdat in den jongsten oorlog ook zonder die principes resultaten werden behaald. In 't kort omdat men bij ons vergeet, dat naast het materiele het geestelijk element in het leger den doorslag geeft in den oorlog en dat alle geld en moeite is weggegooid, als men niet bedenkt en in acht neemt, dat in een gezond en krachtig lichaam ook een gezonde en krachtige geest moet huizen; omdat men niet moet schromen in te zien dat 't aankweken van dien geest en het hervormen van de gedachten van den in dienst komenden jongeling een zwaar en langdurig werk is, waarvan de duur niet mag worden beperkt door de kosten aan de opleiding te besteden. De korte oefeningstijd wordt thans uitsluitend aan ontwikkeling der technische vaardigheid besteed. Dat is een fout. Kan men den oefentijd niet verlengen, welnu, dan moeten de gelijkwaardige geestelijke ontwikkeling en lichamelijke vorming een even groote plaats innemen. Dat vergeet men bij ons.

Ten slotte wordt op den inhoud der genoemde werken gewezen om dengenen een riem onder 't hart te steken, die, zonder schroom voor den spot der „trappenschuurders”, nog altijd gelooven dat de moreele factoren in den krijg den doorslag geven en in hun onderrecht er naar streven dat geloof ook bij anderen ingang te doen vinden, wat veel moeilijker is dan den menschen de overtuiging bij te brengen, dat gestadige oefening in de gymnastiek een ruime borstkas zal tengevolge hebben!

De tastbare resultaten immers van zedelijke lessen als de hier bedoelde zouden pas kunnen blijken in een oorlog, waarvoor echter ieder moet wenschen, dat ons land zal worden gespaard; maar daarom rust op hen, die leiding geven aan legerzaken, niet minder de dure plicht, rekening te houden met de lessen, die andere volken, dikwijls ten koste van het bloed hunner zonen, hebben ontvangen.

Nu wordt dikwijls beweerd, dat in een oorlog van eenigszins

langeren duur door het opnieuw vormen van afdelingen, door het gebrek aan oud kader, door het met spoed opleiden van nieuwe lichteningen toch met vele der oudere opleidingsprincipes moet worden gebroken; dat b. v. korpsgeest in een nieuw onderdeel niet aanwezig kan zijn, dat in afdelingen, uit aanvullingsmanschappen of herstelden gevormd, toch de samenhang ontbreekt. In zeker opzicht is dit juist, maar wie is niet overtuigd dat 'tgeen wordt gepresteerd in de latere fasen van een oorlog, minder is dan 'tgeen in den aanvang werd verricht, toen de moreele factoren aanwezig en ongeschokt waren?

Wij moeten ons er voor hoeden een oorlog te beginnen in de ongunstige omstandigheden, waarin anderen hem eindigden, en niet vergeten dat de Amerikanen, die trouwens vóór zij te velde kwamen 6 maanden oefening doorliepen onder oorlogservaren instructeurs en met de grimmige werkelijkheid onmiddellijk voor oogen, optraden op een tijdstip dat het moreel en de materiele krachten der tegenstanders zeer aanmerkelijk waren verzwakt.

En dat de jongste legerplannen ons op een dergelijk niveau zouden plaatsen, is buiten twijfel.

Meer dan ooit, zegt W a u t h y, moet de soldaat een krachtig moreel hebben, de hevigheid en langdurigheid der op hem inwerkende schokken zijn grooter dan ooit; waarom, mag gevraagd worden, kan dan toch met minder oefening, minder geestelijke- en karaktervorming worden volstaan? Ook de soldaten, die individueel minder vatbaar zijn voor de overtuiging van het noodzakelijke van zedelijken moed, missen steeds meer den steun, die vroeger uitging van het collectief optreden. De revues, parades, défilés toonen aan den soldaat, door de ontplooiing der stoffelijke krachten, de daadwerkelijke kracht van het leger. De imposante machtsvertooningen geven hem vertrouwen in de kracht van het geheel, waarvan hij een deel vormt. Hij redeneert niet over gesloten of verspreide orde, hij ziet een machtig, ordelijk geheel, op een enkel bevel zich vormend en bewegend en put er de overtuiging uit van de kracht des legers.

Dien moreelen steun mist hij bij ons, waar nog bij komt, dat de „ongelukkige indruk” die vooral onze infanterie op den buitenstaander maakt, den soldaat een soort „gêne” doet krijgen inplaats van een gevoel van zelfbewustzijn.

Alles, waar kracht van moet uitgaan, moet indruk maken; daarom is niet al 't oude in 't leger ineens af te schudden, daarom is 't verkeerd 't oog uitsluitend gevestigd te houden op wat de oorlog vereischt.

De militaire uniformen, het machtsvertoon moeten middel zijn in vreedstijd, geen doel, maar bij ons wordt dit al te zeer over het hoofd gezien. Wie in staat is vergelijkingen te maken tusschen de rijdende artillerie b. v. en de infanterie, zal dit duidelijk inzien.

Nergens streeft men zoo naar weglating van het ceremonieele als in 't leger en nergens is 't zoo noodig.

Wij schaffen het aantreden volgens de grootte af, waarmee een middel tot orde aanleering verdwijnt voor den toch weinig ordelievenden rekrut.

De Franschen behouden het, maar niet te velde; zij zien 't verschil tusschen doel en middel in en leggen dit in hun reglementen, die scherp afscheiden tusschen gevechts- en exercitie-voorschriften. Wij weten het beter, geven alleen voorschriften voor den oorlog en maken zoo van het leger wat men wel eens noemt „een bende”. 't Moge paradoxaal klinken, maar men kan zelfs verder gaan en zeggen: hoe minder kazerneverblijf, hoe strenger tucht noodig is.

„In vreedestijd,” zegt W a u t h y , „is de soldaat in de kazerne onder voortdurend toezicht, in een milieu, waar elk voorschrift zijn bedoeling heeft en gericht is op instandhouding der krijgstucht, waar de stelselmatige toepassing ervan een maximum rendement beoogt. Te velde heeft de soldaat in de kantonnementen meer persoonlijke vrijheid en de toepassing van alle geleerde regelen is practisch onmogelijk.” Zoo is het ook bij het wonen buiten de kazerne, en toch moet eenzelfde graad van slagvaardigheid worden behouden. Men moge dit kleinigheden noemen, maar het aankweken van een hoog moreel in den troep moet liefst onmerkbaar, langzaam en zonder ophef geschieden. Geleidelijk heeft men bij ons vele kleinigheden afgeschaft, en daardoor zijn vele schakels verloren gegaan in een keten, die de manschappen bij elkaar moet houden. Ontbreekt die band dan krijgt men een onsamenhangende massa die, hoe goed ook gewapend en technisch geschoold, den samenhang mist en het goed begrip van de oude waarheid, dat (zooals de allereerste para-graaf van het Fransche reglement zegt), de oorlog nog eens weer heeft aangetoond dat de uiteindelijke overwinning aan die partij zal toekomen, die het best is voorbereid, die het stoutmoedigst is en die tot het eind het hoogste moreel bewaart.”

De moderne techniek is van ontzaggelijk veel invloed geweest op de oorlogvoering; de geweldige vuurontwikkeling had ten gevolge dat, nog meer dan vroeger, hooge eischen aan het individu moesten worden gesteld. De compagnie als tactische eenheid heeft afgedaan; de gevechtsgroep werd de eenheid in het gevecht . . . met de daaraan verbonden zware eischen, aan de lagere aanvoerders te stellen. Doch alle schrijvers zijn het erover eens, dat de compagnie de „moreele eenheid” blijft. Wanneer de compagniescommandant zijn groepen en zijn kader heeft opgeleid tot het gevecht, zoodanig dat de samenwerking is verzekerd, als hij de samenhang heeft verkregen door gesloten exercities, als hij ten slotte het moreel van ieder tot den hoogsten graad heeft ontwikkeld, dan zal hij een uitstekend oorlogswerktuig in handen hebben. Wie de werkjes „livre de l'officier” en „livre du soldat” kent, zal beseffen dat aan laatstgenoemd deel van

de taak des compagniescommandants evenveel waarde wordt gehecht als aan de technische opleiding.

In die werkjes wordt over de Fransche krijgsgeschiedenis, de vaderlandsliefde, de kameraadschap enz. gesproken, en worden voorbeelden gegeven, die den soldaat opwekken tot navolging van zijn beroemde, bekende en onbekende voorgangers. Is de vereering van „le poilu inconnu” voor ieder, die iets voor zulke zaken voelt, daar niet een roerende toevoeging aan? En zouden wij dat niet kunnen? Welke handleiding is daartoe bij ons leger bruikbaar, wie in ons leger kent onze regimentsgeschiedenissen, wie weet dat ook wij als overwinnaars in het Bois de Boulogne hebben gekampeerd? Wie kent de geschiedenis van van Speyk, wie die van onze Indische helden. Welke afdeelingen bezoeken Doorwerth of Bronbeek, 't Rijksmuseum en andere verzamelingen, waar de wapens, waarmede de grootvaders van onze miliciens vochten en onzen Nederlandschen naam hoog hielden, worden bewaard? Zou nu werkelijk een Nederlander niet warm zijn te maken voor het idee „vaderland” als hij den spiegel des „Royal Charles” ziet en de groote daden van toewijding en opoffering, in Indië verricht, hoort vertellen? Zouden de Hollandsche officieren en onderofficieren nu niet in staat zijn met geestdrift onze miliciens eens in te wijden in die voor hen gesloten gedachten- en gevoelswereld? Dat kan toch niet anders dan goede vruchten dragen, ook na hun terugkeer in de burgermaatschappij.

Een inzender in een dagblad verwijt den officieren gebrek aan tact, wat wil zeggen volgens hem, dat zij zich bij hun beschouwingen niet stellen op het standpunt der soldaten, en dat zij daardoor geen overeenstemming, geen band weten te leggen tusschen soldaten en burgerij. Maar het standpunt onzer soldaten, hoe goed zij overigens zijn, is: Hoe komt men het makkelijkste van den dienst af, hoe krijg ik veel verlof, hoe moet ik doen om thuis te mogen blijven wonen. En dat standpunt moet het onze niet zijn. Integendeel, de soldaat moet worden opgeheven tot het standpunt van den officier, die weet dat de oorlog een onvermijdelijk kwaad is en die redeneert: Hoe maak ik mijn soldaten geestelijk en lichamelijk het best bestand tegen de verpletterende indrukken van dien oorlog, die toch ook over ons kan komen. Maar zulk een arbeid kost tijd, en tijd is geld, en geld lijkt schaarsch. Dus korte oefentijd, geen theorieën, en stoomopleiding in het technische gedeelte. Men volgt hier een struisvogelpolitiek voor welks gevaarlijke gevolgen ons land moge worden behoed.

Alle officieren, zegt het Fransche reglement, die den oorlog hebben meegemaakt, gelooven als één man, dat de gesloten oefeningen onontbeerlijk zijn om het gevoel van saamenhoorigheid en de „onwillekeurige” gehoorzaamheid te ontwikkelen welke beide reële elementen zijn in de oefening van den soldaat. Die gesloten oefeningen en de theorieën maakten een voornaam bestanddeel uit van

de opleiding der nieuwe troepen in den oorlog, waarbij werd geleerd, dat de gesloten orde het middel verschafte om den troep in het openbaar te kunnen doen verschijnen, hetzij bij revues, hetzij bij de eenvoudige, dagelijks voorkomende verplaatsingen in die „allure énérgique et martiale qui émeut toujours les coeurs français”.

Het reglement zegt verder: „Het leger moet vertrouwen inboezemen aan het volk en zijn trots opwekken, en daarom moet het de tradities hoog houden van een kranig uiterlijk en van een volmaakte orde, die de uiterlijke kenteekenen vormen van zijn waarde en zijn discipline.”

Geheel in dien geest spreekt ook Dr. W a u t h y zich uit waar hij zegt: de militaire revues, de parades en défilés geven, door de voor ieder waarneembare machtsontplooiing, den soldaat een denkbeeld van de kracht, die in het leger schuilt. De indrukwekkende tentoonspreiding daarvan bevestigt het vertrouwen van den enkeling.

Bij ons heeft men een te grooten sprong gemaakt en het kind met het badwater weggegooid.

Door, met het oog op kostenbesparing, de opleiding tot het allernoodzakelijkste voor het gevecht te beperken, vergat men, dat er van een moreele vorming geen sprake kon zijn.

Niet alleen is er geen tijd meer om bij theorie die onderwerpen te behandelen, die den soldaat, en ook het jonge kader, het begrip van de noodzakelijkheid van een goed leger moeten bijbrengen, niet alleen ontbreekt de gelegenheid om tijdens den diensttijd tegengif toe te dienen, voor de al te groote (maar schijnbare) mate van vrijheid — waarin onze jonge mannen na het verlaten van de school voortleven en waarin ze maar al te veel onrijpe ideeën opdoen, die strijdig zijn met de begrippen, die een goed soldaat moet hebben — maar zelfs de gelegenheid ontbreekt om in de practijk de beginselen toe te passen, die in de hier aangehaalde werken worden verkondigd. De troep vertoont zich bijna niet in 't openbaar. Geschiedt dit, dan is 't in een oefen- of werktenuë, dat alles behalve dienstig is een gevoel van eigenwaarde op te wekken. De laatste maal, dat nog op 31 Augustus werd gepoogd eenig militair vertoon te geven, was het een treurig gezicht de infanterie door de straten te zien trekken, zonder glans of heerlijkheid, en eigenlijk verlegen met het figuur dat zij maakte. Men zag dan ook terecht in, dat 't zòò toch niets was, en nu is van alle uiterlijke praal absoluut niets over, en nog minder van een gevoel van kracht, eenheid of trots. Kader, dat hiervoor nog iets voelt, daar het de beteekenis ervan kent, is er niet meer. Na den dienst gaat men zoo spoedig mogelijk, liefst in politiek, naar huis. De uitrusting en uniform is zoodanig gewijzigd, dat van poetsen geen sprake meer is. Vaal, eentonig, zonder overtuiging als haar uniform, is onze infanterie, en zij voelt zich achteruitgezet bij andere wapens of dienstvakken, waar nog andere opvattingen heerschen en in de hand worden gewerkt door het toe-

laten van fraaiere uniformen. Dat werkt ook het besef van eigenwaarde niet in de hand, dat zoo bitter noodig is, om een goeden troep te vormen.

Kon men daartegenover nu nog opgewekte, grootere oefeningen stellen, op verschillende terreinen, die onzen miliciens ten minste het nut lieten inzien van 'tgeen hun wordt geleerd, dan ware allicht op die wijze nog eenige moreele kracht, voortspruitende uit animo voor de oefeningen, waarbij ieder onderdeel in vlotheid en sportieve ontwikkeling kon pogen uit te blinken, te verkrijgen. Maar door de beperkte terreinkeuze en de indeeling in een enkel onderdeel per garnizoen is dat ook niet mogelijk. Alles wat animeert, muziek, marschen en onbekende streken, kampen, grootere schietoefeningen enz., ontbreekt, en is oorzaak dat onze miliciens den dienst verlaten zooals zij erin komen, afgezien van het beetje technische vaardigheid dat hun is bijgebracht.

En toch is 't zoo broodnoodig, dat men niet alleen aan de technische en fysieke bekwaamheid, maar ook aan het moreel werkt. Welke werken men ook opslaat, overal blijkt dat slechts van die troepen het uiterste was te vorderen, waar de moreele ontwikkeling hand aan hand was gegaan met de fysieke, en dan blijkt ook dat, hoe korter de diensttijd was, hoe meer oplossende factoren werkzaam waren, hoe strenger er moest worden gediend. Hoe minder de discipline kan worden „eingelebt”, hoe meer zij moet worden opgedrongen, niet door straffen, maar door nauwgezette uitvoering van alles wat is voorgeschreven, maar waarvan de uitvoering dan ook met nadruk moet worden verlangd.

Als er geen tijd is om theorie over de krijgstucht te houden, maar de tenue desondanks correct is, dan moet dat gedeelte der theorie worden overgeslagen, maar de correctheid der tenue zeer streng worden geëischt. Onze miliciens komen in dienst met het gevoel, dat het een tijd wordt van oppassen en gehoorzamen, laat ze niet heengaan met 't idee dat 't er ten slotte zoo nauw niet op aan komt! En waar de eigenlijke gevechtsoefeningen met mitrailleurs, artillerie en alle andere hulpmiddelen eigenlijk tot de vrome wenschen behooren, is er ook dat middel niet om hun proefondervindelijk te laten zien, hoe zonder orde en tucht alles in 't honderd loopt; de ware moeilijkheden van 't beroep blijven hun verborgen, zij zien nimmer het doel, zij 't dan ook bij oefeningen, en kunnen daardoor, hoe gewillig zij ook zijn, de waarde van het middel niet begrijpen. Des te meer is 't noodig om hen dan machinaal datgene te leeren doen, wat zij bij langer dienstdienst misschien uit begrip zouden doen. En daarom ligt er veel waars in 'tgeen een kapitein eens opmerkte: „Als ik recruten krijg, laat ik ze geloof ik in de 8 weken dat ik ze zie, maar niets doen dan gesloten exerceeren!”

Het is interessant te lezen dat het Fransche reglement zegt: „De vorige reglementen hebben het mogelijk gemaakt, tijdens den oorlog

in vier maanden, in kampementen, infanteristen te vormen, die in staat waren in te treden in „unités instruites et entraînées” om te kunnen deelnemen aan den slag.

Die uitstekende resultaten zijn verkregen dank zij het beschikbaar zijn van terreinen voor oefening en voor schietoefeningen, die zelden in garnizoenen te vinden zijn, dank zij ook aan den overvloed van beschikbare munitie!”

Bedenkt men dan daarbij, dat het gevaar ieder voor oogen stond, dat de oorlog een feit was, dat de instructeurs allen rechtstreeks van het slagveld kwamen, en dat de recruten deel gingen uitmaken van eenheden, die trotsch waren op hun naam, en waarin een onverbreekelijke band bestond tusschen aanvoerders en ondergeschikten, dan houdt men zijn hart vast hoe dat bij ons zou moeten gaan, als we bij den aanvang van een oorlog niet anders dan eigenlijk geïmproviseerde eenheden hebben, alle samengesteld uit menschen met een minimum oefentijd, soms lang geleden doorgemaakt, en aangevoerd door jong en onervaren kader.

Wat Ludendorff zegt in zijn „neue Grundsätze für die Abwehrrschlacht” over kader en officieren, mag dan wel eens grondig worden overwogen. Wie zich aan een ander spiegelt, spiegelt zich zacht!

Er is nog een gevaar, waar wel eens op mag worden gewezen, n.l. dit, dat men tegenwoordig het beginsel meent te mogen loslaten, dat ook opnieuw is uitgedrukt in het Fransche reglement: De chef is de instructeur van zijn eenheid. Onderwijs, oefening, opleiding en commando („kommandogewalt”) zijn onafscheidelijk met elkaar verbonden. Hij, die de krijgstucht moet handhaven en die aansprakelijk is voor de prestaties van eenig troependeel, moet ook de man zijn, die dat troependeel vormt en gebruikt. Slechts dan leert hij zijn menschen, en leeren zijn menschen hem kennen. Slechts dan zal het hem mogelijk zijn om uit ieder te halen „wat er in zit” en de in zijn troep aanwezige krachten te doen samenwerken tot bereiking van het grootste rendement. Evenals een ruiter het best zal springen met een door hem afgericht paard, dat zijn meester kent, eveneens zal een troep, die zijn aanvoerder kent en begrijpt, in diens hand veel meer waard zijn, dan in die van een ander. Dat men te velde natuurlijk dikwijls hiervan zal moeten afwijken, mag nog geen oorzaak zijn om in vredetijd, waar de chef niet aanvoerder maar slechts instructeur kan zijn, het beginsel los te laten, afgezien nog van het feit, dat we ook dan den oorlog zouden ingaan in een toestand, die ongunstig is en die slechts tijdens den oorlog, door de oorlogsnoodzaak, mag intreden. Het beginsel van samenhang, de eenheid van den troep is van het grootste belang. De korpsgeest, ook in kleinere onderdeelen, is de collectieve eigenliefde. Die moet worden aangekweekt in vredetijd, die moet oorzaak zijn, dat de soldaat zich beschouwt als een deel van het geheel, dat hij zich schaamt daden te doen die den naam van zijn

afdeeling oneer aandoen. De soldaat moet zijn troependeel eeren in een gevoel van trots, wetende dat in onze wereld van eigenbelang zijn kameraden hem zullen steunen, dat hij daar een verzameling mannen vindt, waarop hij kan rekenen, en die hem vertrouwen. Dat gevoel moet hem een prikkel zijn tot een waardig en kalm gedrag in het openbaar, tot ijver en nauwgezetheid in den dienst, tot moed en toewijding in den oorlog. Hij moet gevoelen, dat de uniform het uiterlijk kenteeken is van dien korpsgeest, die zich moet uitstrekken tot het geheele leger, waarvan hij deel uitmaakt. Als onzen soldaten ook dat wordt duidelijk gemaakt, zal men zien dat zij 't begrijpen en toepassen. Maar men heeft daar bij ons geen tijd voor, en men vergeet, dat de eenvoudige man in het dagelijksch leven en later de milicien in dienst, niet in staat en in de gelegenheid zijn, hun geest in dien zin te ontwikkelen. Wat buiten het leger geschiedt, bij het onderwijs der jeugd en de ontwikkeling der jongelingschap, ligt buiten het bereik der militaire chefs. Maar niet ligt buiten hun bereik en niet mag worden vergeten, dat de technisch volmaakte soldaat niet bruikbaar is als zijn geest en gemoed niet zijn gevormd tegelijk met zijn lichamelijke vaardigheid. Wordt ook daarop de aandacht gevestigd, dan zal men ook bij ons een leger kunnen krijgen, waarop we kunnen vertrouwen; de innerlijke waarde van zoo'n leger kan men niet beter uitgedrukt vinden dan door de beide opdrachten in de boeken van den kanonnier Lintier en den kapitein Delvert, welke luiden: „A la mémoire du capitaine de Brisoult, dont la mort face à l'ennemi, a fait jaillir ces larmes terribles de soldat” en „Aux officiers, sous officiers et soldats de la 8me compagnie du 101me Régiment de ligne, pieux hommage de leur capitaine”.